

Viro ja Itämeren alueen turvallisuus: Ukrainan sodan oppitunnit

Kristi Raik, apulaisjohtaja, International Centre for Defence and Security
Helsingin Reserviupseeripiiri, 23.03.2023

1900-luvun kolme historiallista murrosta

...jokaisella kohtalokkaat seuraukset Baltian maille

- 1. ja 2. maailmansota
- Kylmän sodan päättyminen
- Nyt vastaava historian taitekohta

Baltian ketju, 23.8.1989 – n. 2 miljoonaa osallistujaa, 600 km

Boris Jeltsin ja Baltian maiden johtajat, Toompea, Tallinna, 13.1.1991

Neuvostotankit matkalla Tallinnaan, 20.8.1991

1991- “Ei enää koskaan yksin”

- Uudelleenitsenäistyminen 1991
- Vahva suuntautuminen länteen
- Venäjän joukot vetäytyvät Viirosta ja Latviasta 1994
- Nato-jäsenyys 29.03.2004
 - Tavoitteena mahdollisimman vahva Naton läsnäolo
- EU-jäsenyys 1.05.2004
 - Tiivis integraatio vahvistaa turvallisuutta

Mikä muuttui 24.2.2022?

- Laajamittainen sota palasi Eurooppaan
- Kylmän sodan jälkeinen aikakausi lopullisesti ohi
- Lännen – ja Ukrainan – luottamus Venäjään romahti vuosikausien, kenties sukupolvien ajaksi
- Lännen yhtenäisyys yllättävän vahvaa
- Samoin Ukrainan puolustuskyky ja –tahto; Venäjä aliarvioi pahoin
- Sekä EU että NATO laajenevat ja vahvistuvat
- Baltian maiden vaikutusvalta EU:ssa ja NATO:ssa kohosi

Miten tähän tultiin? Lännen ja Venäjän suhteiden vähittäinen huononeminen

- Autoritaarisuuden voimistuminen Venäjällä vuodesta 2000
- Venäjän sotilasmenojen voimakas kasvu vuodesta 2008
- Viron Pronssisoturi-kriisi v. 2007
 - kyberhyökkäys
- Venäjän ja Georgian välinen sota v. 2008
- Krimin valtaus ja sota itä-Ukrainassa 2014-

Merkelin ja Putinin tapaaminen, Sotshi, 21.1.2007

Miksi lännen ja Venäjän väliset jännitteet kasvoivat sodaksi?

- Kasvualustana erilaiset näkemykset kansainvälisestä järjestyksestä ja Euroopan turvallisuusjärjestyksestä
 - Venäjän etupiiriajattelu, imperialistinen asenne naapureihin
 - Yhdysvaltojen hegemonian vastustus, pyrkimys moninapaiseen maailmaan
 - Kasvava kuilu poliittisten järjestelmien välillä – demokratia vs autoritarismi
 - Eurooppa korostaa liberaalia sääntöperustaista järjestystä – Venäjä realistista suurvaltapolitiikkaa

Venäjän etupiiriajattelu

- Käsitys omasta 'luonnollisesta' dominoivasta asemasta lähialueilla
- Kuuluu olennaisesti Venäjän käsitykseen omasta suurvaltastatuksesta ja moninapaisesta järjestyksestä
- Ukrainan keskeinen merkitys; pitkäaikainen huoli Ukrainan 'menettämisestä'

Protestit alkoivat Kiovassa marraskuussa 2013

Protestit itäisessä Ukrainassa, huhtikuu 2014

OSCE Special Monitoring Mission,
Eastern Ukraine, 9 July 2014

Presidents Putin and Porosheko in Minsk, 26.8.2014

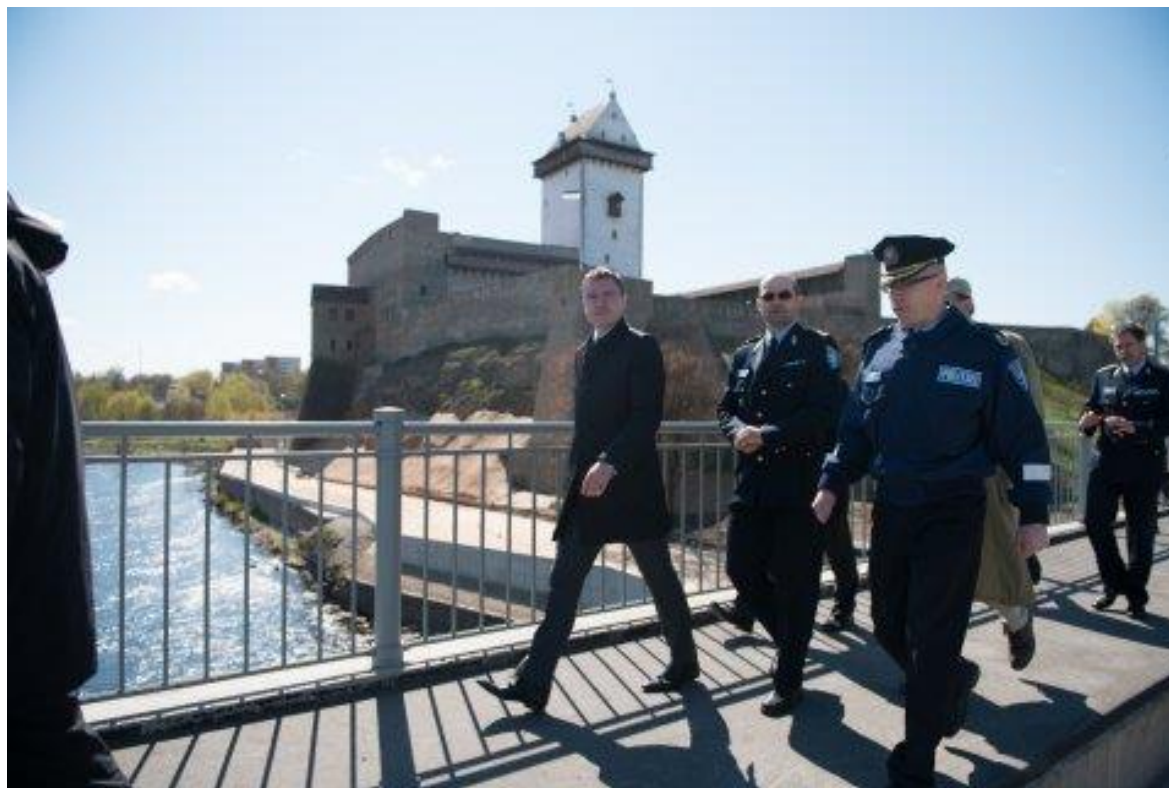
Minsk, February 2015

Butša, Ukraina, huhtikuu 2022

”Onko Narva seuraava?”

Kuvassa pääministeri Taavi Rõivas Narvan raja-aseamalla, 5.5.2014

Miksi Narva ei ole seuraava? – Eroja Baltian maiden ja Ukrainan välillä

- Nato- ja EU-jäsenyys
- Vakiintunut demokratia
- Suhteellisen korkea elintaso
- Venäjän vaikutus paljon vähäisempi kuin Ukrainassa
- Valtaosa Baltian venäjänkielisestä väestöstä lojaaleja kotimaalleen – **mutta niin on ollut myös Ukrainassa**

Onko edessä uusi kylmä sota?

Olennaisia eroja verrattuna kylmän sodan kauteen

- Silloin oli kaksinapainen kv. järjestys, jossa tasapaino kahden supervallan välillä – nyt paljon heikompi Venäjä; keskiössä USA-Kiina kilpailu
- Venäjä/NL oli kohtuullisen tyytyväinen silloiseen kv. asemaansa – toisin kuin nyt
- Ennustettavuus oli suurempaa ja pelisäännöt selkeämpiä -- nykytilanne on epävakampi

Mitä Baltiassa pelätään?

- Sotilaallisen hyökkäyksen todennäköisyys pieni, mutta otettava erittäin vakavasti
- 'hybridivaikuttaminen', ml disinformaatio, vaalihäirintä, kyberhyökkäykset
 - Kohdistuu koko Eurooppaan
- Venäläisväestön hyödyntäminen Baltian maita vastaan – Venäjän doktriini
 - n. 24 % väestöstä Virossa, 28 % Latviassa, 5 % Liettuassa

USA:n ja Naton rooli Euroopan turvallisuuden ylläpitäjänä

- Ukrainan sota osoittanut Euroopan turvallisuuden olevan vahvasti riippuvainen USA:sta
- USA:n läsnäolo on vahvistunut – mutta kestäkö?
- Selkeät viestit Naton puolustuskyvystä ja mahdollisen aggression seurauksista lisäävät ennustettavuutta ja nostavat voimankäytön kynnystä

Presidentti Obama Tallinnassa, 3.9.2014

Baltian maiden presidentit Washingtonissa 3.4.2018

Naton lentotukikohta, Ämari, Viro

NATO's Eastern Flank: STRONGER DEFENCE AND DETERRENCE

40,000 TROOPS UNDER DIRECT NATO COMMAND 130 ALLIED AIRCRAFT AT HIGH ALERT
 100,000 US TROOPS DEPLOYED TO EUROPE 140 ALLIED SHIPS AT SEA

AMPHIBIOUS TASK FORCE

CARRIER STRIKE GROUP

24/7 AIR PATROL & SURVEILLANCE

ALLIED TROOPS 3,700
 HOST NATION 17,200

ALLIED TROOPS 2,200
 HOST NATION 10,500

AIR DEFENCE

ALLIED TROOPS 4,000
 HOST NATION 7,500

AIR DEFENCE

ALLIED TROOPS 11,600
 HOST NATION 122,500

ALLIED TROOPS 900
 HOST NATION 21,400

AIR DEFENCE

ALLIED TROOPS 1,100
 HOST NATION 13,500

AIR DEFENCE

ALLIED TROOPS 4,700
 HOST NATION 75,000

ALLIED TROOPS 1,650
 HOST NATION 27,400

Ukrainan sodan oppitunteja

- Euroopan turvallisuusjärjestystä ei voida rakentaa Venäjän kanssa, vaan Venäjää vastaan
- Kova raja palaa Euroopan ja Venäjän välille, keskinäisriippuvuudet puretaan
- Puolustuskyvyn vahvistaminen suuri haaste koko Euroopalle
- Naton läsnäolon vahvistaminen itärajalla: "from forward presence to forward defence"
- Itämerestä tulossa melkein NATO-järvi – historiallinen muutos

Baltian maiden asema vahvistunut

- Ovat olleet oikeassa varoittaessaan Venäjän aggressiivisuudesta, imperialismista, energiariippuvuudesta
 - Marginaalista vaikuttajaksi
- Ukrainan vahvimpia tukijoita
 - Viron aseapu yli 1% BKT:sta
 - Ukrainan pakolaisia Virossa yli 40 000
- **Ukrainan sodan lopputuloksen keskeinen merkitys Euroopan turvallisuudelle ja kansainväliselle järjestykselle**

Baltian maiden ja Puolan tuki Ukrainalle: Maiden johtajat tapaavat presidentti Volodymyr Zelenskyin Kiovyssä 13.4.2022

ANALYSIS

BALTIC DEFENCE DEVELOPMENT

ADDING VALUE TO THE DEFENCE OF THE BALTIC SEA REGION

| MARTIN HURT | MĀRTIŅŠ VARGULIS | LIUDAS ZDANAVIČIUS |
| TOMAS JERMALAVIČIUS |

MARCH 2023

Kiitos!